UMCS WYDAWNICTWO

Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury 35 (2023)
ISSN 0860-8032 ◇ e-ISSN 2449-8335
https://journals.umcs.pl/et

I. Rozprawy i analizy

DOI: 10.17951/et.2023.35.205

Szymon Misiek
Uniwersytet Warszawski, Polska
ORCID: 0000-0002-0214-0387
e-mail: misiek.sz.93@gmail.com

Czy potrzebna jest *trans lingwistyka*?

Do we need *trans linguistics*?

Abstract: The present article argues for introducing the paradigm of *trans linguistics*, as outlined by Zimman (2020), into the Polish language sciences. Research conducted in this paradigm examines how transgender identities function in language with use of various methodologies, and, importantly, assumes the perspective of the transgender community. Relevant social contexts are taken into account (cf. Bieńkowska 2014), so that the study belongs to the category of "engaged humanities" (cf. Kochanowski 2013). Then, the article attempts to outline and critically analyze existing Polish research on the topic and possible directions for future studies.

Key words: transgender; non-binary; language and gender; lavender linguistics; trans linguistics

1. Wprowadzenie

Choć przez długi czas polski dyskurs – także ten naukowy, w tym językoznawczy – dotyczący „osób LGBT" zdominowany był przez wątki gejowsko-lesbijskie, w Polsce dynamicznie rozwijają się także *transgender studies*, czyli społeczno-kulturowe badania nad transpłciowością. Ostatnie lata przyniosły wzrost zainteresowania tematyką transpłciowości, głównie za sprawą zwiększającej się widoczności osób niebinarnych płciowo. Osoby trans coraz częściej pojawiają się w literaturze (por. Amenta i in. 2021: 70–71), w kulturze popularnej i mediach. Coraz częściej są to też osoby stosujące

alternatywne wobec męskich i żeńskich formy rodzajowe (istotnym czynnikiem może być tu działalność powstałego w 2020 kolektywu Rada Języka Neutralnego i prowadzonego przez niego serwisu *Zaimki.pl*). Doświadczenia osób transpłciowych z językiem stają się z kolei obiektem zainteresowania badaczek[1].

Tekst ten jest próbą usystematyzowania dotychczasowych polskich badań nt. transpłciowości w języku i umieszczenia ich w kontekście zaproponowanego przez Lala Zimmana (2020) paradygmatu trans lingwistyki.

2. Czym jest i co oferuje *trans lingwistyka*?

Tytuł niniejszego artykułu nawiązuje do pracy Małgorzaty Kity (2018), „Czy potrzebna jest lawendowa lingwistyka?", w którym badaczka proponuje ujęcie tym terminem różnorodnych metodologicznie językoznawczych badań nad polską społecznością osób LGBT[2]. Kita przywołuje polskie prace z tego obszaru, łącząc ich niewielką dotychczas ilość z faktem, że same osoby LGBT są w Polsce widoczne od niedawna[3]. Wpisuje językoznawcze badania nad nimi w nurt emancypacyjny i łączy je ze studiami queerowymi oraz, co ciekawe, m.in. z trans-feminizmem.

Jednocześnie też, co znamienne, skupia się w swojej analizie na osobach nieheteroseksualnych, pisząc o emancypacji osób o „innych niż normatywne orientacjach" (Kita 2018: 63) czy osobach w „związkach LGBT" (Kita 2018: 66). Podobnie np. Rejter (2012) w tekście *Polszczyzna wobec nienormatywnych zachowań i tożsamości płciowych. Problemy nominacji* skupia się na określeniach gejów i lesbijek oraz stosunków seksualnych między osobami tej samej płci.

Utożsamienie pojęcia „społeczności LGBT" z gejami i lesbijkami jest częste również w mediach i obiegowych dyskursach, czemu sprzyja zapewne podobieństwo wciąż powszechnego terminu „transseksualność" do „homo/biseksualności". Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że tożsamość płciowa i orientacja seksualna to osobne aspekty jednostki oraz że dana

[1] W tekście przyjmuję strategię stosowania generycznie form żeńskich, którą Grzybowskie (2021) określa jako „nie neutralną płciowo, ale dążącą do równości". Podobnie np. Dębińska (2020: 30) nazywa ją „usankcjonowanym w naukach społecznych zabiegiem, mającym przywrócić płciową równowagę w literaturze zdominowanej przez męskie formy gramatyczne i męski punkt widzenia".

[2] Oryginalnie termin *lavender linguistics* wywodzi się z językoznawstwa anglosaskiego. Zaproponowany został w latach 90. przez Williama Leapa, który z kolei nawiązywał do koncepcji *lavender lexicon* stworzonej w 1941 roku przez Ghershona Legmana (Kita 2018: 61–62).

[3] Zobacz też np. przegląd badań w monografii Nowaka (2020: 30–43).

osoba może jednocześnie wpisywać się w więcej niż jeden z elementów skrótowca LGBT, np. trans mężczyzna (T) może być gejem (G). Przy tym, choć wszystkie osoby LGBT łączy doświadczenie niewpisywania się w normy genderowe[4], to osoby trans spotykają się z pewnymi specyficznymi wyzwaniami, które nie dotyczą cispłciowych[5] osób LGB (i, oczywiście, cispłciowych osób heteroseksualnych), np. kwestiami związanymi z tranzycją. Ponadto, jak wykazują przywoływane niżej badania, ich relacja z językiem również jest inna niż osób cispłciowych. Te dwa fakty dostarczają argumentów za wyodrębnieniem trans lingwistyki jako oddzielnej, choć przenikającej się z innymi (także, rzecz jasna, z lingwistyką lawendową), części językoznawstwa.

Lal Zimman, jeden z czołowych przedstawicieli anglosaskich badań nad językowymi aspektami transpłciowości w rozdziale *Transgender Language, Transgender Moment: Toward a Trans Linguistics* (2020)[6] charakteryzuje trans lingwistykę jako przestrzeń dla otwarcie transpłciowych badaczek i ich perspektyw. Przywołuje przykłady badań, których autorki powielają transfobiczne stereotypy. np. opisują trans kobiety jako „podszywające się pod prawdziwe kobiety" czy wręcz nazywają potępianie transfobicznego języka „psuciem zabawy" (Zimman 2020: 6–7) i podkreśla, że „językoznawstwo badające marginalizowane grupy musi być uważne na przebieg procesu badawczego, sposób pisania oraz etyczne, polityczne i materialne implikacje badań" (Zimman 2020: 15, tłum. własne). Takie podejście wpisywałoby trans lingwistykę w nurt humanistyki zaangażowanej, o której w Polsce pisze np. socjolog Jacek Kochanowski (2013: 22–24) w kontekście społecznej teorii *queer*, podkreślając, że „[w]iedza naukowa nie jest i nigdy nie była [politycznie i ideologicznie] niewinna".

To wszystko nie oznacza bynajmniej, że osoba cis nie może prowadzić badań w nurcie trans lingwistyki, ani że każda osoba trans jest do tego automatycznie predysponowana, a jedynie, że badaczka powinna znać społeczny kontekst swoich badań. Można tu opierać się na pracach z nurtu transgender

[4] Społeczne oczekiwanie łamią zarówno osoby nieheteroseksualne (pożądając „niewłaściwej" płci), jak i transpłciowe (utożsamiając się z płcią inną niż otoczenie oczekuje na podstawie wyglądu ich ciał przy urodzeniu). Równocześnie, osoby homoseksualne spotykają się z przemocą za niespełnianie genderowych norm (geje są „zniewieściali", są „niepełnymi mężczyznami"; lesbijki to „babochłopy", „kobiety, których nikt nie chciał") a osoby trans – za domniemaną homoseksualność (np. trans kobieta brana jest za zniewieściałego – zatem homoseksualnego – mężczyznę). Zwraca też na to uwagę Rejter (2012: 253), pisząc: „przez nienormatywne w odniesieniu do płci rozumiem [...] wszelkie postawy, cechy, konstrukty społeczno-kulturowe itp. pozostające w sprzeczności z heteroseksualną, dominująca statystycznie tzw. normą".

[5] Tj. nie-transpłciowych.

[6] Tam również obszerna bibliografia anglojęzycznych badań z omawianej dziedziny.

studies (w Polsce reprezentowanych m.in. przez Małgorzatę Bieńkowską, Marię Dębińską, Wiktora Dynarskiego czy Annę M. Kłonkowską) oraz na rzecznictwie i samorzecznictwie (na rzecz) osób transpłciowych (osoby i grupy takie jak np. Maja Heban, Nina Kuta, Fundacja Trans-Fuzja, Rada Języka Neutralnego czy Tranzycja.pl).

Nie oznacza to również, że każdy przejaw naukowego zainteresowania transpłciowością ma (ani że powinien mieć) charakter aktywistyczny; niemniej jednak zawsze ma charakter polityczny. Bowiem, nawet jeśli autorka nie problematyzuje tej kwestii, pisanie np. o osobach niebinarnych płciowo z poszanowaniem dla ich tożsamości jest (choćby implicytnym) opowiedzeniem się przeciwko głosom nazywającym je „zaburzonymi", a ich tożsamość „trendem" czy „wymysłem". Z kolei sformułowanie w rodzaju „mężczyzna uważający się za kobietę" (w odniesieniu do trans kobiety) wpisuje się – być może nawet wbrew intencjom badaczki – w narrację podważającą tożsamości osób trans. Bieńkowska (2014: 96–102) zwraca uwagę na konieczność zachowania przez badaczki z kręgu nauk humanistycznych i społecznych podejrzliwości wobec medycznych ujęć transpłciowości. Apeluje również o troskę o to, by sam sposób prowadzenia badań (np. to, jak formułowane są pytania w wywiadach) nie był uwłaczający dla badanych.

Istotną kwestią jest też to, w jaki sposób pisze się w tekście o osobach transpłciowych: czy używane są poprawne (tj. zgodne z płcią danej osoby) formy rodzajowe i jej właściwe imię. W samorzecznictwie osób trans podkreśla się, że nie należy używać dawnego imienia osoby transpłciowej ani intencjonalnie określać jej nieodpowiednimi formami rodzajowymi (np. Baker i Orszulak 2019: 14; Kostrzewa i in. 2021: 20; Heban 2022: par. 14–15). Używanie *deadname'u/nekronimu*[7] bywa koniecznie w sytuacjach oficjalnych (np. w urzędzie), jednak raczej nie w tekście naukowym[8]. Jeśli analizowany jest tekst dziennikarski, w którym pojawia się czyjś deadname, można usunąć go z cytatu. Jeśli autorka nie ma pewności, jakiej formy rodzajowej użyć,

[7] *Oxford English Dictionary* definiuje rzeczownik *deadname* jako „[t]he former name of a person (esp. a transgender person) who has chosen a new name", a czasownik *to misgender* jako „[t]o mistake or misstate (a person's) gender; esp. to address or refer to (someone, esp. a transgender person) in terms that do not reflect the gender with which that person identifies." Oba słowa funkcjonują w języku polskim jako bezpośrednie zapożyczenia: „misgenderować kogoś", „misgendereowanie" (także „misgendering"), „użyć czyjegoś deadname'u". Termin *nekronim* zaproponowany przez Radę Języka Neutralnego, jak pisze Maja Heban (2022: par. 14) powoli przyjmuje się w Polsce.

[8] Jeśli przytaczana praca ukazała się pod deadnamem, można użyć właściwych danych w tekście, a w samej bibliografii zaznaczyć fakt, że tekst opatrzony jest innymi. Oczywiście, zasada ta może odnosić się do wszystkich osób zmieniających dane, nie tylko osób trans (w przypadku cytowań w tym tekście – np. do mnie).

a sprawdzenie tego jest niemożliwe i decyzję trzeba podjąć arbitralnie, można wyjaśnić to w przypisie; podobnie jest z użyciem niestandardowych form rodzajowych, które mogłyby być niezrozumiałe dla czytelniczek. Z wyłączeniem bezpośrednich cytatów z osób trzecich, misgendering nie powinien mieć miejsca. Jak zauważa Mikłaszewski (2019b) i jak podkreślają Kostrzewa i in. (2021: 20), misgendering i deadnaming nie muszą mieć charakteru intencjonalnego, żeby były przyczyną cierpienia osób, których dotyczą i stanowiły przejaw dyskryminacji.

Badania trans lingwistyki mogą mieć charakter stosowany; poznanie potrzeb i oczekiwań osób transpłciowych w zakresie języka może być pomocne np. w tworzeniu słowników i podręczników do nauki języka polskiego (także jako obcego), przede wszystkim – choć nie tylko – w kontekście form używanych przez osoby niebinarne. Błędne jest myślenie, że każda osoba niebinarna używa (albo w którymś momencie będzie używać) tych samych form rodzajowych[9], ale już wypracowanie i upowszechnienie jednej innowacyjnej formy alternatywnej dla męskiej i żeńskiej (np. rodzaju neutralnego[10]) razem ze świadomością, że każdy człowiek może wybrać (przynajmniej) spośród tych trzech wydaje się osiągalnym – choć kompromisowym[11] – celem.

Wyodrębnienie trans lingwistyki jako osobnej dziedziny badań językoznawczych ułatwiłoby jej produktywny dialog z lingwistyką lawendową, a także z lingwistyką płci (czy też feministyczną). Ta dynamicznie rozwijająca się w Polsce dziedzina badań[12] skupiała się do tej pory na (cispłciowej) kobiecości i męskości, ale podjęcie przez nią wątków transpłciowych wydaje się jedynie kwestią czasu – weźmy choćby pod uwagę kontrowersje wokół fraz *osoby z macicami/osoby mogące zajść w ciążę* pojawiających się w dyskusji nt. praw reprodukcyjnych (por. Dynarski 2020). Niezbędna jest tu krytyczna

[9] Niebinarność nie jest kategorią jednorodną – może oznaczać np. utożsamianie się gdzieś pomiędzy męskością i kobiecością, jednocześnie z męskością i kobiecością, bycie poza tym podziałem albo poczucie braku jakiejkolwiek płci; danej osobie może być też bliżej do kobiecości lub męskości, nawet jeśli nie jest (wyłącznie) kobietą czy mężczyzną. Ta różnorodność jest pozajęzykowym czynnikiem różnorodności w użyciu form językowych.

[10] Stosuję ten termin zamiast „rodzaju nijakiego", ponieważ dla części osób korzystających z tej formy określenie „nijaki" ma deprecjonujący charakter, zob. np. Vos (2022).

[11] Jak wskazują badania przeprowadzone przez Radę Języka Neutralnego (Vos i in. 2021, 2022), oprócz form męskich, żeńskich i rodzaju neutralnego, część osób niebinarnych wybiera inne formy, np. liczbę mnogą lub neologiczne *dukaizmy* (formy stworzone przez pisarza Jacka Dukaja na potrzeby powieści *Perfekcyjna niedoskonałość* z 2004). Prawdopodobnie, nawet w przypadku standaryzacji rodzaju neutralnego, część osób będzie czuła, że najlepiej ich tożsamość wyraża inna, bardziej niszowa forma.

[12] Warto wymienić tu monografie Karwatowskiej i Szpyry-Kozłowskiej (2005), Łazińskiego (2006), Nowosad-Bakalarczyk (2009) i Małochy-Krupy (2018). Obszerną bibliografię można też znaleźć w artykule Rejtera (2008).

refleksja, która z jednej strony nie zinterpretuje każdego przejawu niechęci wobec stosowania tych wyrażeń jako transfobii, a z drugiej – nie będzie reprodukować transfobicznych mitów o transpłciowości jako zagrożeniu dla (cis) kobiet, które od dekad obecnie są w pewnych nurtach feminizmu (zob. np. Whittle 2006).

3. Transpłciowość w języku – stan polskich badań

Zimman (2020) wyodrębnia trzy główne pola badawcze trans lingwistyki: kwestie rodzaju gramatycznego, fonologiczne i socjofonetyczne badania nad głosami osób transpłciowych oraz badania nad transpłciowością w dyskursie (zarówno to jak osoby trans budują i wyrażają swoją tożsamość poprzez język, jak i to, w jaki sposób mówi się o transpłciowości w nauce, mediach czy codziennych rozmowach). Wszystkie te wątki mogą przeplatać się ze sobą. Nie wszystkie wymienione niżej prace należą stricte do językoznawstwa (a np. przyglądają się językowi z perspektywy socjologicznej) i nie wszystkie wpisują się w przytoczone wyżej aksjologiczne założenia trans lingwistyki, niemniej wspólnie kształtują one polskie rozumienie transpłciowości i jej miejsca w języku.

Wczesnym tekstem podejmującym temat językowego przekraczania granic płci jest artykuł *Androgynia we współczesnej polszczyźnie* Kamilli Termińskiej (1994), w którym autorka krótko odnosi się do zjawiska transpłciowości (o której mówi jako „zaburzeniu" przy pomocy medycznej kategorii *transseksualizmu*). Przytacza hipotetyczne wypowiedzi w rodzaju *kiedy byłam mężczyzną, czuję się mężczyzną, lecz nim nie jestem* czy *nie wiem*, czy *jestem mężczyzną czy kobietą* (Termińska 1994: 40), które obok użytych generycznie rzeczowników męskich czy nieujawniających płci nadawczyni sformułowań typowych dla tekstu akademickiego[13] rozpatruje jako językowo androgyniczne. Trzeba tu zaznaczyć, że mówienie o trans kobietach i trans mężczyznach jako osobach z założenia androgynicznych i „na granicy płci" – choć powszechne dla tamtego okresu – nie jest zgodne ani z dzisiejszym rozumieniem transpłciowości przez medycynę (por. Mijas i Koziara 2020), ani z tym jak sama widzi się większość osób trans, która odebrałaby taką analizę jako wyraz podważania ich tożsamości.

Kolejne omawiane prace poświęcone są analizie dyskursów dotyczących transpłciowości. Wiktor Dynarski (2010) przygląda się, jak temat ten ujmowany jest w akademickich i popularnych publikacjach nt. seksualności

[13] Chodzi tu o *pluralis modestiae*, np. „jak wykazaliśmy [a nie np.: wykazałam] w rozdziale czwartym...".

(transpłciowość jest w nich wątkiem pobocznym) oraz sposobom ukazywania transpłciowego[14] młodopolskiego pisarza Piotra Własta w polskim literaturoznawstwie (2011). Ludmiła Janion analizuje sposoby konstruowania dyskursu nt. transpłciowości w polskich filmach dokumentalnych z lat 90. XX wieku (2016) oraz w polskiej telewizji i prasie w tym okresie (2017). Michał W. Mikłaszewski (2019a) omawia przejawy transfobii w komunikacji zapośredniczonej komputerowo na przykładzie komentarzy w serwisach internetowych. Katarzyna Dębska (2019) w referacie *Czy siostra musi być kobietą?* ukazuje silnie upłciowiony charakter terminów nazywających relacje rodzinne, nie tylko w języku codziennym, ale też w języku socjologii, psychoanalizy i psychoterapii. Maria Dębińska (2020) przedstawia obszerną analizę kształtowania się kategorii transpłciowości w polskich dyskursach seksuologicznych, prawnych i aktywistycznych w latach 1964–2012. Choć jej praca nie przynależy do językoznawstwa, lecz antropologii i etnografii – autorka określa ją jako „etnografię historyczną kategorii transpłciowości" (Dębińska 2020: 23), to właśnie język i sposób budowania narracji są głównym obiektem jej badań (materiał badawczy stanowią wywiady z osobami transpłciowymi, seksuolożkami i aktywistkami, literatura seksuologiczna i prawnicza, a także akta sądowe i teksty medialne). Anna Kujawska-Kot (2020) analizuje polskie i zagraniczne teksty kultury (filmy dokumentalne i fabularne oraz książki biograficzne i fabularne) przedstawiające transpłciowe (autorka korzysta z terminu *transseksualne*) postacie pod kątem ukazywania w omawianych tekstach kwestii językowych (głosu, wyboru imienia i performowania męskich i kobiecych ról w rozmowach). Niestety, tekst nie jest całkowicie wolny od dyskryminującego języka[15].

Nie ma do tej pory badań leksykalnych skupiających się wyłącznie na pojęciach związanych z transpłciowością, choć cztery leksemy (*transkobieta/transkobieta, transseksualistka, transka* i *transwestytka*) omówione zostają w artykule Andrzeja S. Dyszaka (2014) poświęconym nazwom nieheteroseksualnych

[14] Pojęcie „transpłciowego mężczyzny" nie funkcjonowało w czasach życie pisarza (1876–1949), jednak wydaje się najlepiej opisywać jego tożsamość – określał się jako mężczyzna. Jak ukazuje Dynarski, jego otoczenie – oraz część współczesnych analiz – traktuje tę deklarację jako objaw choroby umysłowej lub formę ucieczki od dyskryminacji doświadczanej przez kobiety.

[15] Pojawia się na przykład sformułowanie „bohater czuł się [...] bardziej mężczyzną niż transmężczyzną i zdobył potwierdzenie swojej męskiej tożsamości" (Kujawska-Kot 2020: 74), które sugeruje pewną inherentną „nie-męskość" mężczyzn transpłciowych. Autorka w dość ocenny sposób pisze o zmianie imienia przez transpłciowe postacie: „Można nawet stwierdzić, że staje się [to] niebezpieczne, ponieważ w rozpaczliwej pogoni za własną podmiotowością bohater zaprzecza swojemu wcześniejszemu istnieniu." (Kujawska-Kot 2020: 71). Przytaczane są też deadname'y opisywanych postaci, w tym współcześnie żyjących osób.

kobiet.[16] Wyrażenia dotyczące płciowej niejednoznaczności (np. *trzecia płeć* albo *bezpłciowy*) oraz *transpłciowość* pojawiają się w monografii Mateusza Adamczyka (2019a) poświęconej leksemowi *płeć*. Z kolei w artykule opublikowanym w „Poradniku Językowym" (Adamczyk 2019b), objaśnia on leksemy *interseks, interseksualny* i *interseksualność* oraz *interpłciowy* i *interpłciowość*[17].

W artykule Anny Urbańczyk, Elżbiety Okroy i Ewy Okroy (2014) omawiany jest raport z badania przeprowadzonego wśród osób trans nt. ich potrzeb w zakresie języka podczas warsztatów i innych wydarzeń edukacyjnych. Z kolei Magdalena M. Daniec (2021) analizuje kwestię inkluzywności pytań o płeć w kontekście projektowania formularzy.

Szczególnie interesującą kwestią dla badań językoznawczych jest funkcjonowanie w językowej rzeczywistości osób niebinarnych płciowo; zwłaszcza wziąwszy pod uwagę, jak silnie upłciowiony jest język polski. Temat ten do do polskiej akademii wprowadza Marcin Rzeczkowski w wystąpieniu z 2009 roku[18], które stało się podstawą artykułu (Rzeczkowski 2012a) opublikowanego trzy lata później. Autor analizuje ówczesną terminologię związaną z różnorodnością płciową, a w odniesieniu do języka używanego przez osoby niebinarne (w tekście – *osoby trzecich płci*) pisze:

> Trzecie płcie nie mają swojego rodzaju gramatycznego, wybierają zatem pomiędzy rodzajem męskim a żeńskim, decydują się na rodzaj nijaki (rzadko, prawdopodobnie ze względu na to, że poza bez-płciowością jest on również bez-osobowy, odczłowieczony) lub – unikając form wskazujących na płeć – konstruują własny język w sposób podobny do tego, w jaki konstruują inne elementy składające się na ich płciowość (Rzeczkowski 2012a: 206).

Dalej przytacza przykłady unikania zaznaczania rodzaju (użycie *praesens historicum*, strony biernej, czasowników niewłaściwych, unikanie form *Pan/Pani* i omijanie końcówek rodzajowych w piśmie), zaznaczając, że takie wypowiedzi mogą obciążać poznawczo i nadawczynię, i odbiorczynię. Wydawać by się więc mogło, że w polszczyźnie nie ma miejsca dla osób niebinarnych. Tę pesymistyczną diagnozę Rzeczkowski rozwija w opublikowanym

[16] Choć autor omawia znaczenie przytaczanych słów z poszanowaniem tożsamości osób, tzn. zaznacza, że *transseksualistka* to (trans) kobieta, a *transseksualista* to (trans) mężczyzna (wiele publikacji, w tym medycznych, pisze o osobach trans z perspektywy ich przypisanej przy urodzeniu płci), to jednocześnie pisze, że „[termin *nieheteroseksualne kobiety*] obejmuje swoim zakresem takie możliwe przejawy seksualności kobiet jak homoseksualizm, biseksualizm, transseksualizm i transwestytyzm" (Dyszak 2014: 47), co błędnie sugeruje, że transpłciowość jest orientacją seksualną.

[17] Trzeba zaznaczyć, że interpłciowość (czyli posiadanie anatomii, która nie wpisuje się łatwo w podział na męskość i kobiecość) jest zjawiskiem odrębnym od transpłciowości, zob. Adamczyk (2019b); Baker i Orszulak (2019: 15); Kostrzewa i in. (2021: 26); Heban (2022: par. 13).

[18] Konferencja *TE rzeczy. Nie-do-mówienia* na Uniwersytecie Gdańskim.

na swoim blogu felietonie (2012b), gdzie argumentuje, że feministyczna koncepcja „języka równościowego" polegająca na stosowaniu splittingu (formy takie jak „powiedzieliście i powiedziałyście") jest równościowa tylko pozornie, bo przy okazji umacnia dychotomię męskość-kobiecość, wykluczając wszystkie osoby poza nią.

W wystąpieniu z kwietnia 2019 roku, przedstawiam wyniki pilotażowego badania ankietowego przeprowadzonego dwa lata wcześniej wśród ośmioosobowej grupy osób niebinarnych nt. używanego przez nie języka (Misiek 2019)[19]. Żadna z osób badanych nie stosuje form rodzaju neutralnego, pojawiają się za to *osobatywy* (np. „osoba studiująca")[20] i mieszanie form męskich i żeńskich. Z kolei wystąpienie Mikłaszewskiego (2019b) z czerwca tego samego roku, w którym autor omawia przeprowadzoną analizę wypowiedzi osób niebinarnych z internetowych forów i grup dyskusyjnych ujawnia występowanie różnych innowacyjnych form czasowników, m.in. rodzaju neutralnego (*byłom*), dukaizmów (*byłum*) czy form z ligaturą <*æ*> (*byłæm/byłaem*).

W 2021 i 2022 roku odbywają się pierwsza i druga edycja badania „Niebinarny Spis Powszechny" przeprowadzona przez RJN (Vos i in. 2021, 2022). Jest to badanie ankietowe nt. języka skierowane do polskojęzycznych osób niebinarnych zainspirowane podobną oddolną inicjatywą skierowaną do osób anglojęzycznych – odbywającym się od 2013 roku „Gender Census"[21]. Przy 2211 odpowiedziach w pierwszej i 1816 w drugiej edycji, jest to jak dotąd najszerzej zakrojone badanie tego typu w Polsce. Wyniki z obu edycji pokazują, że jak na razie, najpopularniejszymi wśród polskich osób niebinarnych formami są te męskie i/lub żeńskie (czasem stosowane wymiennie); daje się jednak zauważyć duży wzrost popularności form rodzaju neutralnego (25,5% vs 43,1%) i spadek liczby osób posługujących się wyłącznie tradycyjnymi formami (53,6% vs 15,7%).

W 2021 roku Sybil Grzybowskie z RJN przedstawia na festiwalu *Nowa Siła Kuratorska* wykład pt. *Osoby, łomy i dukaty. Wstęp do neutralnej płciowo i niebinarnej polszczyzny*[22]. Omawia w nim m.in. rozróżnienie na „język neutralny płciowo" (unikanie zaznaczania rodzaju/płci w mówieniu o grupach lub wypowiedziach generycznych) i „język niebinarny" (formy, które mogą stosować osoby niebinarne w mówieniu o sobie).

[19] Część wyników została omówiona w artykule z 2021 (zob. Misiek 2021).

[20] Termin *osobatyw* stworzył Sybil Grzybowskie, członek kolektywu Rada Języka Neutralnego na wzór zaproponowanego przez Pawła Dembowskiego (również z RJN) terminu *neutratyw* (oznaczającego nazwę osobową w rodzaju neutralnym, np. *twórcze*, *autorze*). Oba terminy nawiązują do słowa *feminatyw(um)* oznaczającego nazwę żeńską.

[21] Zob. https://gendercensus.com/.

[22] Ten dość niezwykły tytuł odnosi się kolejno do osobatywów, rodzaju neutralnego (końcówka czasownika to w pierwszej osobie -*łom*) i dukaizmów.

Matylda Majewska (2022) omawia wyniki wywiadów przeprowadzonych z osobami niebinarnymi nt. języka i jego wpływu na ich poczucie tożsamości. Osoby respondenckie przywołują trudne emocje towarzyszące misgenderingowi; jedna również – co interesujące – zwraca uwagę, że istotna jest nie tylko sama poprawność stosowanych form, ale też akceptująca i empatyczna postawa innych osób (zob. Majewska 2022: 38).

Przedmiotem dwuczęściowego artykułu Aleksandry Walkiewicz (2022) i Małgorzaty Gębki-Wolak (2022) jest nie język osób niebinarnych jako taki, ale treść prowadzonego przez RJN serwisu *Zaimki.pl*. Autorki szczegółowo omawiają m.in. słownik proponowanych form neutratywnych i tabele odmiany niestandardowych zaimków; odnoszą się też do wyników pierwszej edycji „NSP". Mimo niewątpliwej trafności głównej konkluzji artykułu – że największe szanse upowszechnienia w polszczyźnie ogólnej mają formy najbliższe standardowi (np. formy rodzaju neutralnego i osobatywy) – tekst nie jest wolny również od nieścisłości merytorycznych i błędnych interpretacji omawianych treści[23].

Warto też wspomnieć o pracach, które często nie odnosząc się bezpośrednio do kwestii transpłciowości, omawiają niestandardowe formy rodzajowe w polszczyźnie, takie jak rodzaj neutralny, np.: Pisarkowa (2004), Kowalik (2005), Żmigrodzcy (2005), Żmigrodzka (2009, 2016[24]). Szczegółową analizę dukaizmów przedstawia Kujawa (2021). Z kolei krótkie omówienie różnych niestandardowych form rodzajowych w polskich tekstach literackich można znaleźć w moim tekście (Misiek 2022b). Wreszcie, ukazały się prace dotyczące płciowej nienormatywności w angielsko- i niemiecko-polskim tłumaczeniu literackim (np. Jarniewicz 2000ab; Białas 2005; Pieciul-Karmińska 2018) i audiowizualnym (np. Misiek 2020).

4. Podsumowanie

Jak widać, choć wątki transpłciowe w polskiej refleksji językoznawczej obecne są nie od dziś, to ostatnio ich liczba rośnie. Jednocześnie, pewne pola

[23] Autorki stwierdzają na przykład jakoby RJN postulowała usunięcie z polszczyzny standardowych form męskich i żeńskich (Walkiewicz 2022: 89–96), utożsamiają osoby niebinarne z całą społecznością LGBTQ, a omawiając wyniki pierwszej edycji „NSP", piszą o „zgodności" stosowanych form z „korektą płci" (Walkiewicz 2020: 98), choć badanie w żaden sposób nie poruszało tego tematu (być może termin oznaczający najczęściej proces medycznej tranzycji, a czasem też zmianę oznaczenia płci prawnej, pomylono tu z innym). W tekście zrównane też zostają ze sobą sytuacje w której ktoś nie może lub nie chce uzyskać informacji o tym, jak należy zwracać się do danej osoby. Szczegółowy komentarz do artykułu wkrótce po jego publikacji ukazał się w serwisie *Zaimki.pl* (Misiek 2022a).

[24] W tekście z 2016 roku autorka pisze również o osobach trans; odnosi się m.in. do felietonu Rzeczkowskiego (2012b).

badawcze, tak jak empiryczne badania nad transpłciowym głosem, są jeszcze zupełnie nieodkryte. Niezwykle szybko rozwijająca (i dezaktualizująca) się terminologia związana z transpłciowością daje przestrzeń do badań leksykalnych; z pewnością też nie zabraknie materiału do analizy dyskursu. Choć da się dostrzec pewne trendy w rozwoju języka osób niebinarnych, trudno o stanowcze przewidywania; również ten temat stanowi fascynujący przedmiot dla przyszłych analiz. Zwraca też uwagę fakt, że część z omawianych prac to prace dyplomowe[25], co sugeruje, że transpłciowość jest interesująca dla dopiero wkraczającego do akademii pokolenia badaczek.

Świadomość polityczna autorek wielu z przywoływanych prac i fakt, że część z nich to również osoby transpłciowe i sojusznicze (oraz działające aktywistycznie) pozwala sądzić, że być może spełni się nadzieja Zimmana (2020: 15) na językoznawstwo, które przysłuży się wzmocnieniu (*empowerment*) historycznie wykluczanych i wymazywanych grup.

Literatura

Adamczyk Mateusz, 2019a, *Płeć w polszczyźnie*, Warszawa: Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.

Adamczyk Mateusz, 2019b, Interseksualny *a* interpłciowy – *poza binarnością*, „Poradnik Językowy" 10, s. 97–103.

Amenta Allesandro, Kaliściak Tomasz, Warkocki Błażej, 2021, *Literatura przewrotna*, [w:] tychże, *Dezorientacje. Antologia polskiej literatury queer*, Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej, s. 19–76.

Baker Edyta, Orszulak Stanisław (red.), 2019, *Komiks o transpłciowości od osób transpłciowych*, Warszawa: Fundacja Trans-Fuzja.

Białas Zygmunt, 2006, *Pułapki płciologocentryzmu: esej o przekładaniu* Written on the Body *Jeanette Winterson na język polski przepleciony kilkoma dygresjami na tematy Shakespeare'a*, [w:] *Płeć w przekładzie*, red. Piotr Fast, Katowice–Warszawa–Częstochowa: Wydawnictwo Naukowe „Śląsk" / Wydawnictwo Wyższej Szkoły Lingwistycznej, s. 51–58.

Bieńkowska Małgorzata, 2014, *Transseksualność w badaniach społecznych – aspekt teoretyczny i metodologiczny*, [w:] *Psychospołeczne, prawne i medyczne aspekty transpłciowości*, red. Anna M. Kłonkowska, Katarzyna Bojarska, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, s. 83–104.

Daniec Magdalena M., 2021, *Czy w społeczeństwie dychotomicznym płciowo jest możliwość akceptacji niebinarności płciowej? Badanie świadomości responodentów w kwestii projektowania pytań o płeć*. Praca magisterska, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie.

Dębińska Maria, 2020, *Transpłciowość w Polsce. Wytwarzanie kategorii*, Warszawa: Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk.

[25] Również monografia Dębińskiej (2020), której pierwotna wersja była dysertacją doktorską autorki oraz monografia Adamczyka (2019a), która była pracą magisterską autora.

Dębska Katarzyna, 2019, *Czy siostra musi być kobietą? Pomyśleć rodzinę poza binarnym podziałem płciowym.* Referat przedstawiony na seminarium *Nie-binarny język polski* na Uniwersytecie Warszawskim, 24.04.2019.

Dynarski Wiktor, 2010, *Tematyka transpłciowości w wybranych publikacjach oraz jej usytuowanie we współczesnych dyskursach akademickich*, [w:] *Raport o homo-, biseksualności i transpłciowości w polskich podręcznikach akademickich*, red. Agata Loewe, Warszawa: Kampania Przeciw Homofobii, s. 65–78.

Dynarski Wiktor, 2011, *Analiza wybranych badań nad płciowością Piotra Własta z perspektywy transgender studies.* Praca magisterska, Uniwersytet Warszawski.

Dynarski Wiktor, 2020, *„Nie tylko kobiety zachodzą w ciążę." Czas poważnie traktować głosy wzywające do inkluzywnego podejścia do aborcji*, „Codziennik Feministyczny", http://codziennikfeministyczny.pl/czas-powaznie-potraktowac-glosy-wzywajace-inkluzywnego-podejscia-aborcji/ [data dostępu: 11.09.2022].

Dyszak Andrzej S., 2014, *Nazwy nieheteroseksualnych kobiet we współczesnej polszczyźnie standardowej i potocznej*, „Speculum Linguisticum" 2, s. 46–60.

Gębka-Wolak Małgorzata, 2022, *Językowe wykładniki niebinarności płciowej w polszczyźnie. Część 2: Innowacje a system i tendencje rozwojowe*, „Prace Językoznawcze" 24, nr 1, s. 101–116. DOI: 10.31648/pj.7602.

Grzybowskie Sybil, 2021, *Osoby, łosie, dukaty. Wstęp do neutralnej płciowo i niebinarnej polszczyzny*, Wykład przedstawiony na festiwalu *Nowa Siła Kuratorska*, 27.04.2021, https://www.facebook.com/events/985799025519003/ [data dostępu: 30.04.2021].

Heban Maja, 2022, *Wszystko, co chcielibyście wiedzieć o transpłciowości, ale baliście się zapytać [Q&A]*, „Noizz.pl" 09.06.2022, https://noizz.pl/lgbt/wszystko-co-chcecie-wiedziec-o-transplciowosci-ale-boicie-sie-zapytac/fn9kefw [data dostępu: 12.08.2022].

Janion Ludmiła, 2016, *Wstydliwa choroba, seksualne oszustwo, wypracowana normalność: odmienność płciowa w polskich filmach dokumentalnych*, [w:] *Polska transformacja seksualna*, red. Anna Jawor, Anna Kurowicka, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, s. 99–124.

Janion Ludmiła, 2017, *„To jest genetycznie zakodowane": patologizacja i normalizacja transseksualizmu w polskich mediach w latach dziewięćdziesiątych*, [w:] *Wykluczenia*, red. Joanna Hańderek, Natalia Kućma, Kraków: Ośrodek Badawczy FactaFicta, s. 125–144.

Jarniewicz Jerzy, 2000a, *Orlando, Orlanda i to trzecie*, [w:] tegoż, *Lista obecności. Szkice o dwudziestowiecznej prozie brytyjskiej i irlandzkiej*, Poznań: Rebis, s. 11–23.

Jarniewicz Jerzy, 2000b, *W niewoli języka*, [w:] tegoż, *Lista obecności. Szkice o dwudziestowiecznej prozie brytyjskiej i irlandzkiej*, Poznań: Rebis, s. 205–210.

Karwatowska Małgorzata, Szpyra-Kozłowska Jolanta, 2005, *Lingwistyka płci. Ona i on w języku polskim*, Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Kita Małgorzata, 2018, *Czy potrzebna jest lawendowa lingwistyka?*, [w:] *Współczesne aspekty badań nad językiem polskim. Teoria i praktyka*, red. Marcin Maciołek, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 61–71.

Kochanowski Jacek, 2013, *Socjologia seksualności. Marginesy*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Kostrzewa Yga, Dzierżanowski Marcin, Miecznikowski Grzegorz, Rogaska Karolina (red.), 2021, *Jak pisać i mówić o osobach LGBT+. Poradnik*, Warszawa: Newsroom.

Kowalik Krystyna, 2005, *Glosa o statusie form typu* byłom, byłoś, „Język Polski" LXXXV, z. 1, s. 66–68.

Kujawa Ewa, 2021, *„Postpłciowe deklinacje" – nowe formy gramatyczne w powieści Jacka Dukaja* Perfekcyjna Niedoskonałość, [w:] *Język pisarzy: problemy gramatyki*, red. Tomasz Korpysz, Kozłowska Anna, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW, s. 175–190.

Kujawska-Kot Anna, 2020, *Bohater transseksualny w objęciach binarnego kodu płciowego. O parajęzykowych i pozawerbalnych formach komunikowania*, „Przegląd Socjologiczny" 69, nr 1, s. 55–80. DOI: 10.26485/PS/2020/69.1/3.

Łaziński Marek, 2006, *O panach i paniach. Polskie rzeczowniki tytularne i ich asymetria rodzajowo-płciowa*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Majewska Matylda, 2022, *Oddziaływanie języka na poczucie tożsamości płciowej osób niebinarnych.* Praca licencjacka, Uniwersytet Gdański.

Małocha-Krupa Agnieszka, 2018, *Feminatywum w uwikłaniach językowo-kulturowych*, Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT / Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe

Mijas Magdalena, Koziara Karolina, 2020, *Klasyfikacja i ewolucja rozumienia zjawiska transpłciowości w seksuologii oraz współczesnych systemach diagnostycznych*, [w:] *Dysforia i niezgodność płciowa. Kompendium dla praktyków*, red. Bartosz Grabski, Magdalenia Mijas, Marta Dora, Grzegorz Iniewicz, Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, s, 1–40.

Mikłaszewski Michał W. [jako: M. Derecka], 2019a, *Manifestations of transphobia in computer-mediated communication. A case study of language discrimination in English and Polish internet-mediated discourse*, „Studies in Polish Linguistics" 14, nr 3, s. 101–123. DOI: 10.4467/23005920SPL.19.016.11081.

Mikłaszewski Michał W. [jako: M. Derecka], 2019b, *Strategie językowe osób niebinarnych w Polsce.* Referat przedstawiony na konferencji *W 50. rocznicę Stonewall. Dokąd zmierza ruch LGBTQ+?* na Uniwersytecie Warszawskim, 06–07.06.2019.

Misiek Szymon [jako: Misiek Szy], 2019, *Niebinarność płciowa a formy nominalne języka polskiego.* Referat przedstawiony na seminarium *Nie-binarny język polski* na Uniwersytecie Warszawskim, 24.04.2019.

Misiek Szymon, 2020, *Misgendered in translation?: Genderqueerness in Polish translations of English-language television series*, „Anglica. An International Journal of English Studies" 29, nr 2, s. 165–185. DOI: 10.7311/0860–5734.29.2.09.

Misiek Szymon, 2021, *Niebinarność płciowa w języku polskim. Badanie pilotażowe*, „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury" 33, s. 287–303. DOI: 10.17951/et.2021.33.287.

Misiek Szymon, 2022a, *Kilka uwag do artykułu Małgorzaty Gębki-Wolak i Aleksandry Walkiewicz nt. naszego serwisu*, „Zaimki.pl" 03.09.2022, https://zaimki.pl/blog/walkiewicz-g%C4%99bka-wolak [data dostępu: 03.09.2022].

Misiek Szymon, 2022b, *Niestandardowe formy rodzajowe w wybranych polskich tekstach literackich*, [w:] *New Vistas in Language Studies. Young Scholars' Perspectives*, red. Agnieszka Buk, Piotr Maziarz, Debora Onik-Maziarz, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, s. 166–179.

Nowak Tomasz Łukasz, 2020, *Język ukrycia. Zapisany socjolekt gejów*, Kraków: Universitas.

Nowosad-Bakalarczyk Marta, 2009, *Płeć a rodzaj gramatyczny we współczesnej polszczyźnie*, Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Pieciul-Karmińska Eliza, 2018, *Nijakość w języku i neutralność w literaturze jako sygnał odmienności kulturowej?*, „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury" 30, s. 113–132. DOI: 10.17951/et.2018.30.113.

Pisarkowa Krystyna, 2004, *Czy paradygmat polskiego czasownika obejmuje trzy rodzaje?*, „Język Polski" LXXXIV, z. 4, s. 291–293.

Rejter Artur, 2008, *Instrumentarium współczesnej lingwistyki wobec* gender, [w:] *Lektury płci. (Kon)teksty*, red. Mieczysław Dąbrowski, Warszawa: Elipsa, s. 15–29.

Rejter Artur, 2012, *Polszczyzna wobec nienormatywnych zachowań i tożsamości płciowych. Problemy nominacji*, [w:] *Postpłciowość? Praktyki i narracje tożsamościowe w ponoweczsnym świecie*, red. Aleksandra E. Banot, Anna Barabasz, Rafał Majka, Bielsko-Biała: Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, s. 252–265.

Rzeczkowski Marcin, 2012a, *Poza rodzajami męskim i żeńskim – trzecie płcie a język polski*, [w:] *Między nieobecnością a nadmiarem. O niedopowiedzeniu i nienasyceniu we współczesnej kulturze*, red. Mariusz Kraska, Anna Gumowska, Joanna Wróbel, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, s. 203–212.

Rzeczkowski Marcin, 2012b, *Jak język równościowy wyklucza osoby płciowo nienormatywne?*, „Trans-Optymista" 12.09.2012, http://archiwum.transoptymista.pl/polszczyzna-a-genderqueer/ [data dostępu: 23.04.2016].

Termińska Kamilla, 1994, *Androgynia we współczesnej polszczyźnie*, [w:] *Język a kultura*, t. 9, *Płeć w języku i kulturze*, red. Janusz Anusiewicz, Kwiryna Handke, Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 31–43.

Urbańczyk Anna, Okroy Elżbieta, Okroy Ewa, 2014, *Badanie potrzeb osób transpłciowych/transgenderowych/trzeciopłciowych związanych z językiem używanym podczas warsztatów i innych sytuacji edukacyjnych*, [w:] *Psychospołeczne, prawne i medyczne aspekty transpłciowości*, red. Anna M. Kłonkowska, Katarzyna Bojarska, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, s. 105–126.

Vos Andrea, 2022, *Rodzaj neutralny (nie: nijaki)*, „Zaimki.pl." 21.01.2022, https://zaimki.pl/rodzaj-neutralny [data dostępu: 21.01.2022].

Vos Andrea, Misiek Szymon, Dembowski Paweł, Lisowski Tymoteusz, 2021, *Niebinarny Spis Powszechny 2021 – wnioski*, „Zaimki.pl" 22.03.2021, https://zaimki.pl/blog/spis-2021 [data dostępu: 22.03.2021].

Vos Andrea, Misiek Szymon, Dembowski Paweł, Lisowski Tymoteusz, 2022, *Niebinarny Spis Powszechny 2022 – wnioski*, „Zaimki.pl." 18.04.2022, https://zaimki.pl/blog/spis-2022 [data dostępu: 18.04.2022].

Walkiewicz Aleksandra, 2022, *Językowe wykładniki niebinarności płciowej w polszczyźnie. Część 1: Wprowadzenie do tematyki i próba systematyzacji*, „Prace Językoznawcze" 24, nr 1, s. 85–100. DOI: 10.31648/pj.7599.

Whittle Stephen, 2006, *Where did we go wrong? Feminism and trans theory – two teams on the same side?*, [w:] Susan Stryker, Stephen Whittle (red.), *The transgender studies reader*, Nowy Jork: Routlegde, s. 194–202.

Zimman Lal, 2020, *Transgender language, transgender moment: toward a trans linguistics*, [w:] *The Oxford handbook of language and sexuality*, red. Kira Hall, Rusty Barrett. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780190212926.013.45 [wersja elektroniczna dostępna na stronie internetowej autora: http://lalzimman.org/PDFs/Zimman2020TransLanguageTransMoment.pdf, data dostępu: 14.09.2022].

Żmigrodzka Bożena, 2009, *Próba interpretacji ciągu elementów grafemicznych* byłom *w tekstach internetowych*, [w:] *Języki zachodnio-słowiańskie w XXI wieku*, t. 3, *Współczesne języki słowiańskie*, red. Olga Wolińska, Mariola Szymczak-Rozlach, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 282–295.

Żmigrodzka Bożena, 2016, *Nowe zastosowania form czasownikowych 1. i 2. os. lp. rodzaju nijakiego czasu przeszłego we współczesnych tekstach*, „Język Polski" XCVI, z. 2, s. 51–72. DOI: 10.31286/JP.96.2.6.

Żmigrodzcy Bożena i Piotr, 2005, *W sprawie form czasu przeszłego typu* byłom, byłoś *(na marginesie artykułu K. Pisarkowej)*, „Język Polski" LXXXV, z. 1, s. 59–65.

Streszczenie: Artykuł stanowi propozycję wprowadzenia do polskiego językoznawstwa opisanego przez Zimmana (2020) paradygmatu *trans lingwistyki* jako zbioru różnorodnych metodologicznie badań nad językowymi przejawami zjawiska transpłciowości prowadzonych z perspektywy osób transpłciowych. Badania takie uwzględniają swoje społeczne konteksty (por. Bieńkowska 2014) i wpisują się w nurt „humanistyki zaangażowanej" (por. Kochanowski 2013). Dalsza część tekstu jest próbą usystematyzowania i krytycznej analizy dotychczasowych polskich prac dotyczących omawianej tematyki i wyznaczenia możliwych kierunków przyszłych badań,

Słowa kluczowe: transpłciowość; niebinarność płciowa; język a płeć; językoznawstwo lawendowe; trans lingwistyka